

**ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ 2018
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Στο κείμενό του ο συγγραφέας αναφέρεται στις επιπτώσεις του κοινωνικού συνόλου στην ατομική προσωπικότητα. Αρχικά, αφού αναρωτιέται κατά πόσο οι απόψεις του καθενός είναι προσωπικές ή αποτέλεσμα της μικρής ή μεγάλης κοινωνίας της οποίας είναι μέλος, υποστηρίζει ότι όλοι καθορίζονται από την κοινωνική ομάδα στην οποία εντάσσονται. Στη συνέχεια, φέρνει ως παράδειγμα το πείραμα του J.E. Asch, τη δεκαετία του 1950, το οποίο αποδεικνύει ότι κάθε άτομο επηρεάζεται από τον περίγυρό του. Τέτοια παραδείγματα κοινωνικού κομφορμισμού υπάρχουν καθημερινά, στα οποία επικρατεί η μαζική συμπεριφορά. Ο συγγραφέας ισχυρίζεται ότι ειδικοί επιστήμονες που έχουν μελετήσει τα φαινόμενα αυτά διατείνονται πως ο άνθρωπος από τη φύση του επιζητά διαρκώς τη σύμπραξη με την ομάδα. Ολοκληρώνοντας, συμπεραίνει ότι ο άνθρωπος που δεν ετεροκαθορίζεται είναι εκείνος που κατακτά την αλήθεια.

(125 λέξεις)

B.1.

Λ
Λ
Σ
Λ
Σ

B.2.

α) Η πέμπτη παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με τη μέθοδο της αιτιολόγησης. Η θεματική πρόταση («Οι ψυχολόγοι ... του ανθρώπου») είναι διατυπωμένη έτσι, ώστε να δημιουργεί το ερώτημα «γιατί». Οι λεπτομέρειες απαντούν στο ερώτημα αυτό.

β)

✓ **Θεματική πρόταση:** «Οι ψυχολόγοι και οι κοινωνιολόγοι ... έχει την κοινωνική φύση του ανθρώπου».

- ✓ **Λεπτομέρειες:** «Όσο και αν υπερβάλλουν εκείνοι ... τότε που διψάει για ψυχαγωγία».
- ✓ **Πρόταση κατακλείδα:** δεν έχει.

B.3.α)

- ✓ Το δοκίμιο δεν έχει επικαιρικό χαρακτήρα. Ακόμα κι όταν παίρνει αφορμή από κάποιο επίκαιρο γεγονός ανάγεται στο μόνιμο και στο γενικό. Το άρθρο αναφέρεται σε ένα επίκαιρο γεγονός. Ο αρθρογράφος παίρνει αφορμή από αυτό και συντάσσει το άρθρο.
- ✓ Υπάρχει, εξίσου, και η αναφορική και η ποιητική λειτουργία της γλώσσας. Στο άρθρο επιτρέπεται η χρήση μόνο της αναφορικής λειτουργίας της γλώσσας.
- ✓ Χαρακτηρίζεται από τον προσωπικό και οικείο τόνο, κάτι που απουσιάζει από το άρθρο.
- ✓ Σκοπός του αποδεικτικού δοκιμίου είναι να πείσει για την ορθότητα των λεγομένων του συγγραφέα. Αντίθετα, σκοπός του άρθρου είναι να ενημερώσει.
- ✓ Δεν έχουμε αποκλειστική χρήση του γ' προσώπου. Στο άρθρο, συχνά, επιβάλλεται η χρήση του γ' προσώπου, για να προσδώσει αντικειμενικότητα στα γραφόμενα του αρθρογράφου.
- ✓ Ένα δοκίμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένο αναγνωστικό κοινό και, παράλληλα, ο δοκιμιογράφος είναι ένας ειδικός πάνω στο θέμα. Το άρθρο, αντίθετα, απευθύνεται σε ένα πολύ πιο ευρύ αναγνωστικό κοινό και δεν προϋποθέτει την ύπαρξη ενός «ειδικού» συγγραφέα.

β)

όμως: αντίθεση/εναντίωση

άλλωστε: προσθήκη

λοιπόν: συμπέρασμα

B.4.α

- α.** Έως ποιο βαθμό οι αντιλήψεις, οι κρίσεις, οι αποφάσεις μας στην καθημερινή ζωή είναι «δικές μας» και όχι αποτέλεσμα **επίδρασης** της μικρής και της μεγάλης κοινωνίας πάνω μας.
- β.** Το κοινωνικό σώμα, η «ομάδα» μέσα στην οποία έχουμε ενταχθεί καθορίζει σε τέτοια έκταση και σε τόσο βάθος τον τρόπο και τα μέτρα με τα οποία **κατανοούμε/καταλαβαίνουμε** τα πράγματα και τα γεγονότα.
- γ.** Το 1951 ο Αμερικάνος ψυχολόγος J.E. Asch έκανε, ανάμεσα σε άλλα, και τούτο το **ευφάνταστο** πείραμα.

- δ. «Κοινωνικού κομπορμισμού» περιπτώσεις μπορεί ο καθένας μας να **σημειώσει/επικαλεστεί/τονίσει** πάμπολες από την προσωπική του πείρα.
- ε. ...θα ήταν παράλογο να αρνηθούμε ότι και το κορυφαίο ζώο της κλίμακας, τον άνθρωπο, μία **ασυναγώνιστη/ακατανίκητη** ορμή το σπρώχνει να συνδέεται με τους ομοίους του.

B.4.β

Αντίστοιχης = ανάλογης

Παράδοξο = συνηθισμένο, καθημερινό

Ατομικές = συλλογικές, καθολικές, οικουμενικές

Επίμονη = διαλλακτική

Θολώνει = ξεθολώνει, ξεθαμπώνει, λαγαρίζει

B.5.

Το απόσπασμα είναι διατυπωμένη σε παθητική σύνταξη.

Κατά τη μετατροπή της σύνταξης σε ενεργητική το απόσπασμα θα γίνει:
«Εκείνη η δουλεία σώζει μόνο τον επώνυμο άνθρωπο που θα ορθώσει την κεφαλή του πάνω από τον ορίζοντα της μάζας και θα τολμήσει ν' αντικρίσει με τις δικές του διανοητικές δυνάμεις τα πράγματα, με τη δική του βούληση τις περιπλοκές της ζωής, με τη δική του ευαισθησία το θέαμα του κόσμου».

Γ.

Κειμενικό είδος: άρθρο γνώμης. Απαιτείται στον πρόλογο η σαφής αποτύπωση της αφορμής για το άρθρο αυτό. Επιπλέον, χρειάζεται να καταγραφούν (κωδικοποιημένα) τα ζητούμενα που ζητούνται προς ανάλυση.

Επικοινωνιακό πλαίσιο: άρθρο στη σχολική εφημερίδα.

Ρηματικό πρόσωπα κατά βάση γ' πρόσωπο, προκειμένου να αποδείξουμε ότι είμαστε αντικειμενικοί, αλλά και α', δεδομένου ότι πρόκειται για άρθρο γνώμης.

Ύφος: σοβαρό και επίσημο. Όχι τόσο όσο θα απαιτούσε η συγγραφή ενός άρθρου σε μία, πανελλαδικής κυκλοφορίας, εφημερίδα

Τίτλος: Μαζική συμπεριφορά ή ... ισχυρή προσωπικότητα;

Ενδεικτικός πρόλογος

Η μαζοποίηση δεν είναι ένα καινούριο φαινόμενο στην ανθρώπινη ιστορία. Η επιδίωξη του ατόμου να εντάσσεται σε κάποιο κοινωνικό σύνολο οδηγεί άκριτα και σε λογικές μαζικής συμπεριφοράς. Στη σύγχρονη εποχή το φαινόμενο αυτό έχει ενταθεί, υποβοηθούμενο και από την εξέλιξη της επιστήμης και της τεχνολογίας. Υπάρχουν, βέβαια, μία σειρά από παράγοντες που καλλιεργούν την αντίληψη αυτή. Ταυτόχρονα, όμως, θα πρέπει να απασχολήσει και τον καθένα πώς η παιδεία θα μπορέσει να συμβάλει στην αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού.

Κύριο μέρος

1^ο ζητούμενο: Τα αίτια που οδηγούν σήμερα τους νέους στη μαζοποίηση

Η οικογένεια

Τα προβαλλόμενα πρότυπα, οι γενικότερες αντιλήψεις (πολιτικές, θρησκευτικές κ.α.), οι αξίες υιοθετούνται συχνά άκριτα από τον νέο στο οικογενειακό περιβάλλον γιατί:

- ✓ βρίσκεται σε μια ηλικιακή φάση στην οποία δεν έχει διαμορφώσει σταθερές αξίες
- ✓ δείχνει περισσή εμπιστοσύνη, ευπιστία σε προσφιλή πρόσωπα.

Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο

✓ Καθιστά τα άτομα ευάλωτα και εύκολα χειραγωγούμενα από οποιεσδήποτε εξουσίες, έρμια των σκοπιμοτήτων τους.

Η αρνητική λειτουργία των ΜΜΕ

Η δύναμη του μέσου επιδρά αλλοτριωτικά στη συνείδηση του ανθρώπου και επιβάλλει κοινές αποδοχές σε θέματα:

- ✓ πολιτικά και ιδεολογικά
- ✓ αισθητικής κ.α.

Η αρνητική λειτουργία της πολιτικής

✓ πολιτικοί ηγέτες, χρησιμοποιώντας τη δημαγωγία, το λαϊκισμό και την προπαγάνδα, προβάλλοντας μια μεσσιανική αντίληψη, οπαδοποιούν τους πολίτες, για να εξυπηρετήσουν τους ιδιοτελείς σκοπούς τους. αυταρχικά

καθεστώα επιβάλλουν την ομοιόμορφη σκέψη, καταδικάζοντας κάθε κριτική και τάση αμφισβήτησης των πολιτών.

Η μόδα

✓ Με τα αισθητικά πρότυπα, επιβάλλει την ομοιομορφία στην εμφάνιση, στην ψυχαγωγία, στη γενικότερη συμπεριφορά και εξομοιώνει τις προτιμήσεις των ατόμων.

Η εισβολή και η κυριαρχία της μηχανής και της τεχνολογίας στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου.

✓ η μηχανοποίηση στην παραγωγική διαδικασία επιφέρει αναπόφευκτα την τυποποίηση, αμβλύνει τη δημιουργική φαντασία, περιορίζει την έκφραση της ατομικότητας.

✓ η εξειδίκευση περιορίζει τους ορίζοντες δράσης, οδηγεί, συχνά, στη μονομέρεια και διαμορφώνει μονοδιάστατες προσωπικότητες.

Οι δυσμενείς συνθήκες διαβίωσης στα αστικά κέντρα

✓ δυσχεραίνουν την επικοινωνία, το διάλογο με την κατάργηση των πρωτογενών ομάδων επικοινωνίας (γειτονιά, συνοικία κ.α.)

✓ ευνοούν την ανωνυμία, την απομόνωση

✓ οδηγούν σε απρόσωπες σχέσεις

Ο χαρακτήρας της παγκοσμιοποίησης

✓ η παγκόσμια πολιτιστική βιομηχανία τείνει να καταργήσει την πολιτιστική ιδιαιτερότητα.

✓ στους τομείς επικοινωνίας, οικονομίας και πολιτικής επιφέρει την ομοιομορφία και την ισοπέδωση του διαφορετικού.

2^ο ζητούμενο: προτάσεις για το ρόλο που οφείλει να διαδραματίσει η παιδεία στην αντιμετώπιση του φαινομένου.

Η παιδεία, με την απαλλαγή της από το στενά εξειδικευτικό και τεχνοκρατικό της χαρακτήρα και την ενίσχυση του ανθρωπιστικού της περιεχομένου, διαμορφώνει ολοκληρωμένες προσωπικότητες που θα διακρίνονται για:

✓ Την ανάπτυξη των πνευματικών δυνάμεων, όπως είναι η κριτική και η αντιληπτική ικανότητα

✓ Την αισθητική καλλιέργεια, ώστε να αποφεύγουν την άκριτη και με χαρακτηριστικά μάζας επίδραση των καλλιτεχνικών προτύπων (π.χ. μόδα, μουσικές προτιμήσεις κ.α.)

- ✓ Τη διαμόρφωση συνείδησης τέτοιας έτσι, ώστε να μην παρασύρονται από οποιονδήποτε δημαγωγό, αλλά και να μην υιοθετούν φασιστικές, ρατσιστικές και εθνικιστικές αντιλήψεις
- ✓ Την ορθή ιεράρχηση αξιών, ώστε να μην οδηγούνται στη μαζική κατανάλωση, εξαιτίας μιας χυδαίας ευδαιμονιστικής και καταναλωτικής αντίληψης
- ✓ Τη συνειδητοποίηση των ιδιαίτερων πολιτιστικών χαρακτηριστικών της χώρας τους, αλλά και τη διαφορετικότητα κάθε λαού και κάθε πολιτισμού στον κόσμο.

Ενδεικτικός επίλογος

Κάθε άνθρωπος είναι μοναδικός, ξεχωριστός. Το πνεύμα της εποχής, αντίθετα, επιβάλλει όλοι οι άνθρωποι να χάνουν αυτά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, τελικά να χάνουν την ταυτότητά τους. Ο ρόλος της παιδείας θα πρέπει να είναι καταλυτικός σε αυτή την κατεύθυνση. Άλλωστε, αυτή η μοναδικότητα του ατόμου είναι που κάνει το σύνολο της ανθρωπότητας να βελτιώνεται, να εξελίσσεται.

(σ.σ.1: οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές. Κάθε απάντηση η οποία βασίζεται σε πειστική και αποδεικτική επιχειρηματολογία θα πρέπει να γίνεται δεκτή.
σ.σ.2: η ανάλυση του θέματος δε σημαίνει ότι εκφράζει και τις προσωπικές απόψεις του συντάκτη.)